

Список использованных источников:

1. Glenn Morgan, Richard Whitley Capitalisms and capitalism in the twenty-first century. Oxford University Press, 2012
2. Ярыгина И.З., Банковские системы и банки в условиях развития геоэкономики. Финансовая академия при правительстве РФ. Москва 2006
3. Obstfeld, M. and A.M. Taylor.1998. «The Great Depression as a Watershed: International Capital Mobility Over the Long Run,» in M. D. Bordo, C. Goldin, and N. White (eds) The Defining Moment: The Great Depression and the American Economy in the Twentieth Century, Chicago. University of Chicago Press.
4. Luca Dedola, Giovanni Lombardo, «Financial frictions, financial integration and the international propagation of shocks» April 2012
5. Y. Casis, Capitals of Capital: A History of International Financial Centres, 1780-2009 (Cambridge University Press, 2009)
6. Y. Casis, Capitals of Capital: A History of International Financial Centres, 1780-2009 (Cambridge University Press, 2009).

Логвінова О.П.

к.е.н., доцент,

Інститут хімічних технологій

Східноукраїнського національного університету

імені Володимира Даля

ЧИННИКИ СЕЛЕКТИВНОГО РИЗИКУ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток національної економіки останніми десятиріччями характеризується подальшим удосконаленням ринкової системи господарювання, але переважна більшість вітчизняних підприємств-товаровиробників все ще знаходиться у складному фінансово-економічному стані та неспроможна до активної інноваційної діяльності, яка є рушійною силою та передумовою сталого економічного зростання.

Інноваційна діяльність завжди супроводжується значним ризиком. Однак відмова від інновацій зумовлює ризик втраченої вигоди. Тому не слід відмовлятися від інновацій, а починаючи з менш радикальних та коштовних інновацій, які відповідають наявному інноваційному потенціалу підприємства і є менш ризиковими, переходити до більш складних і прибуткових, водночас розробляючи заходи з обмеження ризику та реалізуючи активне

управління ризиком. Управління ризиком в інноваційній діяльності підприємства передбачає встановлення всіх чинників і видів ризику, які можуть виникнути в процесі здійснення інновацій; аналіз і оцінку їх небезпеки, а також розробку заходів з обмеження ризику. Отже, формування якомога повного переліку чинників і видів ризику та оцінка їх небезпеки є передумовою успішного здійснення інновацій.

Одним з видів ризику в інноваційній діяльності підприємства є селективний ризик. Цей ризик пов'язаний з небезпекою помилкового вибору інноваційного проекту, внаслідок чого може бути прийнятий до реалізації проект, який виявиться невдалим або менш успішним, ніж очіувалося. Деякі з відхилених проектів могли б бути успішними. Протидія селективному ризику має ґрунтуватися на вивченні його сутності, встановленні основних чинників і оцінці їх небезпеки для підприємства, що здійснює інновації.

Відомо, що вибір інноваційного проекту здійснюється на підставі результатів попереднього аналізу його доцільності, представлених в техніко-економічному обґрунтуванні та (або) бізнес-плані. Основними аспектами оцінки доцільності інноваційного проекту є маркетингові, науково-технічні, інституційні, соціальні, екологічні, фінансові та економічні аспекти, які тісно взаємопов'язані між собою. Отже, основою селективного ризику в інноваційній діяльності підприємства є хибна оцінка доцільності інновацій.

Існування селективного ризику підтверджують численні невдачі інноваційних проектів, зазвичай їх нижча ефективність порівняно з очікуваним рівнем, виникнення необхідності внесення істотних змін або закриття проектів на стадії практичної реалізації. На етапі обґрунтування доцільності цих проектів, скоріш за все, було недооцінено значущість певних істотних чинників ризику, що й зумовило вибір надто ризикованих проектів.

Селективний ризик інновацій є складною та багатоаспектною категорією, що включає безліч складових, які можуть бути класифіковані залежно від конкретних аспектів аналізу інноваційного проекту.

Основними складовими селективного ризику інновацій є наступні:

- маркетингові складові: ризик при оцінці тривалості життєвого циклу інновації та його окремих стадій; ризик при прогнозуванні

попиту й ціни на інноваційну продукцію; ризик помилкової оцінки діяльності конкурентів; ризик при оцінці бюджету маркетингу;

- науково-технічні складові: ризик помилкової оцінки науково-технічної здійсності інноваційної ідеї; ризик при виборі масштабу виробництва; ризик при виборі технології виробництва; ризик при оцінці капітальних і поточних витрат на здійснення інноваційного проекту; ризик при виборі форми захисту інтелектуальної власності;

- інституційні складові: ризик при врахуванні політико-правових і економічних чинників; ризик при врахуванні відповідності інновацій, що розробляються, загальноекономічній та інноваційній стратегії підприємства; ризик при виборі організаційної структури проекту; ризик при формуванні проектної команди;

- екологічні складові: ризик при оцінці ступеня можливого негативного впливу проекту на навколишнє середовище; ризик при виборі методів мінімізації екологічної шкоди;

- соціальні складові: ризик при оцінці ступеня впливу проекту на показники соціального середовища в регіоні реалізації проекту; помилкова оцінка ступеня можливої протидії реалізації проекту населення, що мешкає в районі реалізації проекту, або різних громадських організацій;

- фінансові складові: ризик при оцінці фінансових ресурсів за проектом; ризик при оцінці доходів від реалізації проектної продукції; ризик при оцінці впливу проекту на фінансовий стан підприємства;

- економічні складові: ризик, пов'язаний з оцінкою ступеня можливого впливу проекту на економіку країни; ризик, пов'язаний з оцінкою ступеня сприяння проекту досягненню цілей розвитку національної економіки та ін.

Селективний ризик «закладається» на передінвестиційній фазі інноваційного проекту та на момент вибору проекту знаходиться в прихованому стані. Цей стан зазвичай триває приблизно до початку експлуатаційної фази, коли об'єкт проекту вводиться в дію, розпочинається виробництво й збут інноваційної продукції. Саме тоді й починають виявлятися та завдавати втрат раніше невраховані або непередбачені чинники ризику. Тому частину чинників селективного ризику в інноваційній діяльності підприємства досить складно заздалегідь розпізнати та оцінити.

Селективний ризик обумовлений множиною чинників, які можуть мати об'єктивну або суб'єктивну природу й тісно пов'язані

між собою. Чинники селективного ризику в інноваційній діяльності підприємства можна об'єднати у дві основні групи: чинники, пов'язані з властивостями вихідної інформації для оцінки доцільності інновацій, та чинники, пов'язані з недостатньою якістю обробки інформації при оцінці доцільності інновацій.

Основними чинниками селективного ризику, пов'язаними з властивостями вихідної інформації для оцінки доцільності інновацій, є: недостатня повнота інформації; недостатня вірогідність, «розпливчастий» характер інформації; відсутність аналогів для порівняння; прихований характер частини чинників ризику на момент проведення аналізу; мінливість чинників зовнішнього та внутрішнього середовища проекту.

Чинниками селективного ризику, пов'язаними з недостатньою якістю обробки інформації при оцінці доцільності інновацій, є: недостатній рівень кваліфікації й досвіду аналітиків проекту; спрощеність застосовуваних методик аналізу доцільності інновацій; відсутність високопродуктивної комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення.

Основними наслідками прояву селективного ризику є недооцінка значущості окремих чинників ризику, наявність неврахованих чинників ризику та недостатня вірогідність результатів оцінки.

Щоб оцінити ступінь можливого негативного впливу селективного ризику на успіх реалізації інновацій, необхідно провести його детальний аналіз, що включає якісну і кількісну складові. Якісний аналіз передбачає складання якомога повного переліку чинників ризику, а кількісний аналіз – чисельну оцінку їх небезпеки. Оскільки більшість чинників селективного ризику в інноваційній діяльності є складноформалізованими, найбільш придатним для його кількісного аналізу є експертний метод.

Ми пропонуємо здійснювати експертні оцінки за окремими складовими селективного ризику та його основними чинниками згідно вищенаведених переліків. Ці переліки можуть бути розширені або змінені. Пропонується оцінювати кожне сполучення відповідної складової селективного ризику та відповідного її чинника з огляду на його небезпеку для успішної реалізації інноваційного проекту. Отримані оцінки експертів зводяться у таблицю та підсумовуються. Далі можна здійснити операцію стандартизації отриманої підсумкової експертної оцінки щодо максимально можливої підсумкової оцінки. Це дозволить отримати порівнюванні оцінки в

разі використання неоднакової кількості конкретних складових селективного ризику, а також отримати відносну оцінку міри небезпеки цього ризику, яка за економічним змістом наближена до показника ймовірності його прояву.

Стандартизована оцінка селективного ризику інноваційного проекту (коефіцієнт селективного ризику) характеризує ступінь небезпеки хибного вибору інноваційного проекту. Її величина може змінюватися від нуля до одиниці. Чим більше значення коефіцієнту селективного ризику, тим істотніше його небезпека.

Таким чином, селективний ризик є різновидом ризику в інноваційній діяльності підприємства, який пов'язаний з небезпекою помилкового вибору інновацій. Запропонований підхід до кількісної оцінки селективного ризику дозволяє встановити міру його небезпеки та розробити рекомендації щодо обмеження цього ризику. Це дозволить протидіяти ризику в інноваційній діяльності та сприятиме її активізації на вітчизняних підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. Посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2000. – 292 с.
2. Машина Н.І. Економічний ризик і методи його вимірювання: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 188 с.
3. Медынский В.Г., Шаршукова Л.Г. Инновационное предпринимательство: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 240 с.

Мартиненко В.О.

к.держ.упр., доцент,

*Українська академія банківської справи
Національного банку України*

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ

Найважливішою складовою частиною розвитку суспільства є сприятливий екологічний стан навколишнього середовища. Існуюча в Україні економічна ситуація явно не сприяє його покращенню. До сих пір мають місце адміністративно-командні методи вирішення